
Književna poročila

stvu in je nasprotna vsakemu «evropejziranju» umetnosti. Pri nas ima te vrste teženje zelo plodovita tla in iz najnovejšega časa lahko zabeležimo predvsem dva taka vzgleda, namreč Tavčarjevo «Cvetje v jeseni» in Levstikovo «Gadje gnezdo». «Ranjena gruda» omenjenih dveh del nikakor ne doseza, dasi ima tudi svoje vrline, ki jih posebno očituje prvi del (do XII. poglavja). Iz družinske zgodbe, ki se mirno razvija, raste podoba Alenke, ki je nekaka junakinja celega dejanja. V njeno detinstvo peva slovenska pokrajina, ki jo je pisatelj prav lepo orisal. V zložnem tempu povesti te tu in tam ustavi drobna sličica, ki pa vpliva zelo učinkovito, n. pr. sestanek Anžeta in Alenke v gozdu: kaka preprostost prizorčka in vendar diha iz te enovitosti čudovita tišina umetnine.

Skoda, da je drugi del povesti tako medel in površen. Imam vtis, kot da se je pisatelju mudilo, da zaključi, sicer bi mogel imenovati to delce za posrečeno in organsko zaokroženo, kar pa ni in je prizor, ko reši Alenka svojo čast, občutno bled, ko bi baš to poglavje zahtevalo največ oblikovalčeve pažnje.

Kakor se na nekaterih straneh vidi, da je pisatelj tehtal stavke in besede, tako te spet drugod osuplja avtorjeva površnost v jezikovnem oziru, n. pr. «Kaj pa vendar tebe spet e n k r a t privede k nam?» (str. 61.), ali «... se je po dolgem času spet e n k r a t prestrašila...» (str. 64.) in podobno.

Zelo sem se pa zavzel nad Andrejem Ternoucem, ki bi bilo bolje, da ga ni Albrecht nikoli napisal, ali pa da je ostal v listku dnevnika, kjer je svoj čas izhajal. Motil bi se, če misliš, da je Ternouca rodila distančnost, kot jo očitava n. pr. Anatole France, ki zna visoko duhovitost oviti v čar izbrane slogovitosti. O obeh teh lastnostih pa gotovo ni dosti duha ne sluha v tej «reliefni karikaturi», ki je koncem koncev tudi brez vsake osti. Da je morda literarna satira? Na Preglja gotovo ne, na koga drugega še manj. Torej res ne vem, kako bi opravičil postanek te «napete» storije, ki se bo ob njej kratkočasil kvečjemu kak dogodljajev željni čitatelj. *Miran Jarc.*

Janko Samec: Življenje. Pesmi. Splošna knjižnica, zv. 16. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. V Ljubljani 1924. Str. 110.

Pokolenje, ki se je javljalo s svojimi pesniškimi proizvodi v slovenskem slovstvu zadnjih petnajst let, je v Samcu prešlo v izrazito epigonstvo. S tega vidika je zbirka «Življenje» prav zanimiv in proučevanja vreden spomenik, ki vsebuje vse vrline in hibe tega pesniškega rodu, seveda kolikor toliko ublažene pod vplivom individualne duševnosti, ki pa vendarle ni toliko samo svoja, da se ne bi sprostila iz oznake epigonstva. Obraz te duševnosti bi bil prilično ta: iz literarne boleznosti porojeno otožje je vzbudilo v čuvstveno raznihanejšem človeku tudi premišljevanje «kaj je življenje» — v obliki, ki so jo uporabljali že premnogi pred njim — in odkod in čemu trpljenje. Toda pesnik se ni ustavil pri tem vprašanju, ki se mu je oddolžil le z lepo upesnjenimi čuvstvi, temveč se je na lahkkih krilih hrepenenja predal vetrovom, kot so jih naravnali in usmerili tudi že premnogi drugi krmarji duha. Ob lirizmu erotičnih doživetij je zrastel v afirmacijo zemljanstva in dal izraza tem razgledom v pestri množici slik iz prirode, ki jim pripeva močan čut domovinstva. V «psalme na višini» in «izpovedi» pa vendarle ne morem dobesedno verjeti, ker jim manjka pač prepričevalnosti resničnega doživetja.

Svoje mnenje o šibki individualnosti tudi najbolje okrepim s ponazoritvijo ideologije, ki diha iz «življenja». Ker je namreč beseda oblika duha, je že navidez malo pomembna raba nekih izrazov, stikov, prispodob velike važnosti za ugotovitev duhovne stopnje umetnikove.

Kronika

Za Sameca n. pr. so nad vse značilni sledeči izrazi: življenje — dehtenje — trpljenje — hrepenenje, skrivnosti polna roža, hip — utrip, trepetanje, dih, jutranji, belih soh postave — molčijo smreke vse sanjave, marmorne fontane, skrivnostna pesem v mesečini, zvezd — cest, melodije itd. To vse spominja na Grudna, Gradnika, Župančiča, ponekod tako močno, da se kar začудиš ne-
verjetni reminiscenci na Gradnikove «Padajoče zvezde» v «Troje ženskih pesmi» (št. 2. in 3.). V nekaterih ciklih («V beli noči», «Ob Adriji») se je pesnik precej vživel v klasicizem ter pri tem tu pa tam skoro preveč oživel Ketteja. Vendar pa ima Samec poleg vseh teh sorodnosti tudi docela svojo pesem, ki je kajpada dokaj zastrta. V «Mornarski» n. pr. je skušal napisati himno slovenskega mornarja, ki je s svojim li-tai-pejevskim refrenom «ohé... ohé...» zelo učinkovita. Tudi je mnogo slik iz narave zelo posrečenih in vrednih, da pridejo kdaj v antologijo naše lirike (n. pr. «Cvetna nedelja»). Ob «V poletju» pa sem nehote za primerjavo prečital Régnierov «Samostan» v Debeljakovem prevodu.

V zbirki prevladujejo cikli, ki so nekaka verzificirana povest pesnikove Odisejade. — V splošnem ima pa zbirka vse lastnosti, ki jo bodo priljubile mehke in lahke lirike željnemu občinstvu.

Miran Jarc.

B. Mašič: Bojne priče. Zagreb, 1923. Hrvatski štamparski zavod, d. d.

Znani pisatelj Branko Mašič, avtor satirične povesti «Deda Joksim», o katerem se je svoječasno že govorilo v tem listu, je zbral nekaj črtic iz četaškega življenja po Makedoniji in iz balkanske vojne.

Okusno opremljena knjiga, ki ji je naslovni list in vinjete izvrstno narisal Joza Kljaković, ima dva dela.

Prvi del nam v stisnjenih črticah kaže romantične slike junaškega in mučeniškega četovanja. Drugi del nam opisuje kumanovsko bitko in težke duševne boje nekega rezervnega častnika.

Branko Mašič vnovič dokazuje, da je srbska knjiga mogoča tudi brez tiste neokusne turške in nemške navlake. Knjiga se prav prijetno bere. *Ivan Zorec.*

KRONIKA

George Gordon Byron. (22. I. 1788 — 19. IV. 1824.) Shakespeare-Milton-Byron, svetlo trojstvo nad vsem britskim slovstvenim svodom. Poslednji se je pojavil početkom 19. stoletja v sijajnem trozvezdju z lirikoma Mooreom in Shelleyjem. Kot šesti in zadnji lord ugledne plemске rodovine, ki je ves čas spajala v sebi preka protivja, je Noel Byron nihal med bistrcom in blaznostjo. Celó v telesnih svojstvih ovaja tak razpor: neobična moč in krasota poleg nežnosti in nakaznosti (v kepo zrastlega stopala). Ob rojstvu so mu namreč izkvarili desno peto. Strastljiva mati, potomka kralja Jakoba II., mu je v jezi opotikala šepavo nogo, na kar spominja njegov dramski osnutek «Pretvorjene potvore» (Deformed Transformed).

Prvenec njegove modrice, Hours of Idleness (Brezdelne ure), so izzvale hud napad v Edinburškem Obzorniku. Nad pikrim presojevateljem Jeffreyjem se je obetavni začetnik znesel v zabavljici «English Bards and Scotch Reviewers», kjer opleta vse sodobne sodruge v Apolonu, tudi Scotta in Moorea. Zlasti jedko je navalil na skupino «lakerjev», t. j. jezersko šolo, ki se slastousti v prirodi in preprostem žitju; nekateri izreki krožijo še danes kot krilatice, n. pr. zoper Southeya: God help thee Southey and thy readers too, Bog ti pomozí; Southey, pa tudi tvojim čitateljem! ali zoper Wordswortha, cikajoč na njegovo nočno prigodo z bebastim dečkom, The Idiot Boy: And he who sees the idiot in his glory Con-